

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

LVII год. од изласка

Нови Сад, септембар 1985.

XXXIV год. непрекидног издажења

Број 9

САДРЖАЈ

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

Милорад Ботић

Обнова рада адвокатури у Војводини 1945.

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Никола М. Вујашковић

Испитивање порекла имовине

Здравко М. Петровић

Подељена одговорност у штетама у саобраћају кроз судску праксу

Милан Добросављевић

Тарифа о наградама и накнади трошкова за рад адвоката — ценовник са или без критеријума?

ПРАВНА ПРАКСА

Из Билтена судске праксе Врховног суда Војводине

САОПШТЕЊА

Из седнице Управног одбора

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

LVII год. од изласка
XXXIV год. непрекидног издажења

Нови Сад, септембар 1985.
Број 9

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

(ПРЕТХОДНО САОПШТЕЊЕ)

Милорад Ботић

ОБНОВА РАДА АДВОКАТУРЕ У ВОЈВОДИНИ 1945.

Окупаторска војна команда одмах по запоседању Новог Сада забранила је рад Адвокатској комори у Новом Саду, а за комесара Коморе постављен је др Петер Вагнер, адвокатски приправник из Н. Сада. Овај је преузео Комору са свом њезином знатном имовином, именицима и архивом. Вршио је дужност комесара од 13. априла 1941. до 18. децембра 1941, углавном припремајући ликвидацију. Мађарско Министарство правде противно међународном праву о режиму окупације, ликвидирало је затечену Адвокатску комору у Новом Саду, а саобразно прописима Мађарске, основало Адвокатску комору за Бачку жупанију, са седиштем у Н. Саду. Сву имовину расформиране Коморе преузела је новооснована Комора као и званичне књиге и архиву. Отворен је нов упис. Приликом овог уписа спроведена је пуна дискриминација према Србима и Јеврејима. Примљено је тридесетак Срба (10 у Новом Саду) и десетак Јевреја, са уписом на посебну листу, према мађарским пронацистичким, расистичким законима о полагају Јевреја. Многи адвокати нису ни тражили нови упис, држећа га незаконитим, јер окупаторска власт није могла поништити њихов ранији упис. Био је то и изванредан облик отпора насилним актима окупаторских власти. Адвокати из Барање били су упућени на упис у Адвокатску комору у Печују. Банат је формално остао српско правно подручје, но власт су држале окупаторске снаге немачке војске и домаћи Немци. За подручје Баната основана је Адвокатска комора у Петровграду (Зрењанин). Ова је преузела затечене адвокате и адвокатске приправнике без посебног уписа (Јевреји су ликвидирани), а у ствари је само формално деловала, скоро незапажено. Адвокати са територије (дела) Срема (Адвокатска комора у Новом Саду је обухватала територију Апелационог суда у Н. Саду) углавном су се склонили испред усташког терора у Србију, док су преостали (претежно Немци) нередовно радили у Земуну, Руми и Срем. Митровици. Јевреји адвокати су побијени.

Тако је Адвокатска комора после успешног двадесетогодишњег рада (1921—1941) расформирана, а адвокати пали под разне окупаторске режиме већ према учињеној подели Војводине од стране непријатеља.

Други светски рат и окупација нанели су огромне штете адвокатури у Војводини. Једна четвртина чланства је изгубила живот у току рата. Међу њима је било гласовитих правника, врсних адвоката и честитих, хуманих људи. Према непотпуним подацима уништени су животи 132 адвоката и 57 адвокатских приправника. На дан 6. априла 1941. године било је у Именику 699 адвоката и 405 адвокатских приправника. Тај импозантан број сведен је после рата — стање у именицима на дан 31. децембра 1948 — на свега 205 адвоката и 29 адвокатских приправника. Истина и из других разлога: неки су одбегли (Немци), сарадници окупатора брисани, а известан број се није вратио у адвокатуру, ангажован на другим дужностима.

Председништво ГНООВ-а, као највиши извршно управни орган власти у Војводини, спроводећи устројство правосуђа у Покрајини, обнавља и рад Адвокатске коморе у Новом Саду. Доноси 4. маја 1945. године Одлуку о постављању Привремене управе Адвокатске коморе у Новом Саду (бр. 736/1945, Сл. лист Војводине бр. 2/1945). Одлуком се уређује да Привремена управа, све док се не донесу одговарајући прописи о адвокатури, „врши све послове управе и осталих органа Коморе, у духу идеја и интереса народноослободилачке борбе у изградњи народне власти“. У Привремену управу се именују: др Александар Моч, др Душан Медаковић, Катарина Маринковић, Милан Ивановић, др Ђорђе Петковић, др Петар Радосављевић, Коста Хаџи, адвокати из Новог Сада, Мића Скендеровић, адвокат из Суботице, Ладислав Речеи, адвокат из Апатина, др Славко Жупански, адвокат из Петровграда (Зрењанин), и Богдан Стојановић, адвокат из Вршца.

На основу ове Одлуке обновљен је рад Коморе, који је 13. априла 1941. године био прекинут насиљем окупаторске војне команде. На својој првој седници, одржаној 16. маја 1945. г., Привремена управа се конституисала, тако да је за председника изабран др Александар Моч, а за секретара Катарина Маринковић.

Привремена управа је радила до октобра 1945. године. Одлуком Министарства правосуђа Србије — Законодавно правно одељење бр. 13657 од 17. септембра 1945. године, разрешена је дужности Привремена управа, а за делегата у Адвокатској комори у Новом Саду Министарство поставља др Александра Жижу, адвоката из Новог Сада. Није то био акт неповерења према Привременој управи, већ је учињено у сагласности са Одлуком Националног комитета ослобођења Југославије (бр. Каб. 27. од 21. XI 1944) да се до коначног уређења адвокатуре законом, све адвокатске коморе ставе под надзор Министарства правосуђа одговарајуће републике. Ове да поставе свог делегата у коморе. То је свакако једна врста комесаријата. У одлуци Националног комитета се ова потреба образлаже да су адвокатске коморе јавно-правне сталешке корпорације са великим овлашћењима и инсти-

туције које регулишу рад адвоката, да располажу знатним материјалним средствима, архивом, што све треба сачувати и заштити. Министарство правосуђа Југославије актом бр. 268-4/1945. од 21. маја 1945. године упућује републичка министарства правосуђа да поступе по одлуци Националног комитета. У спровођењу ових одлука ликвидирана је Привремена управа Адвокатске коморе у Новом Саду.

Чланови Привремене управе Коморе били су адвокати доброг гласа и стручног угледа, а који се нису огрешили о НОБ, неки борци против шестојануарске диктатуре, а дакако и симпатизери НОП-а. Озбиљно су прионули на посао да обнове и оживе рад адвокатуре и учврсте Адвокатску комору, као професионалну организацију у новом друштвеном поретку. Ово им је и пошло за руком, мада су деловали релативно кратко време.

Привремена управа је завела неопходну администрацију, средила именике и архиву, преузела пословне књиге и архиву окупаторских комора у Новом Саду и Петровграду. Обезбедила инвентар и пословне просторије, вратила на дужност по окупатору отпуштене службенике. Секретар, Катарина Маринковић, сачинила је врло документован извештај о стању Коморе на дан 6. априла 1941. и стање затечено 26. новембра 1944. године. Констатовано је да су функционери окупаторске Коморе извршили низ новчаних злоупотреба, а приликом бекства подигли готов новац и однели или уништили друге новчане вредности. Привремена управа је поднела пријаве за извршене ратне злочине против окупаторског комесара др Петера Вагнера и председника и секретара окупаторске Коморе, др Ивана Нађа и Видерком Јаноша, који су иначе одбегли испред Народноослободилачке војске.

Привремена управа је одржала 8 седница. На својој првој седници констатује који су адвокати и адвокатски приправници пали као активни борци у НОБ-у, одавши им признање (др Небојша и Слободан Малетић, Јова Самарџија, Бранко Бајић, Здравко Гложански и др.), као и да су многи адвокати и адвокатски приправници изгубили животе по затворима, логорима и заробљеништву, или претрпели фашистички и окупаторски терор било у ком виду. Спровела је анкету о ратним губицима кадрова у адвокатури. Из Именика адвоката и адвокатских приправника према стању од 6. априла 1941. године (699 адвоката и 405 адвокатских приправника) брисано је 104 адвоката и адвокатских приправника (од којих 50 одбеглих Немаца). Брисани су ратни злочинци, а на основу налаза и материјала прибављених од Комисије за утврђивање ратних злочинаца у Н. Саду (у којој су радили и многи адвокати, затим, сви они који су побегли испред Народноослободилачке војске или су служили у непријатељским војним јединицама — „чиме се огрешили о народну част, о адвокатске дужности заштите интереса и поверених вредности и списка странака“ (записник 2. седнице од 2. јуна 1945. године). Извршен је упис престанка рада у именицима услед смрти свима погинулим и у међувремену умрлим адвокатима. Постављен старатељ свакој напуштеној или затвореној канцеларији да би се зашти-

тили интереси странака. Позвани су сви адвокати, чланови Коморе, да пријаве наставак рада (према Именику из 1941) за које ће се проверити држање за време окупације и рата, те недостојни брисати. Они кандидати (адвокати и адвокатски приправници) који нису били уписани пре 6. априла 1941, могу поднети молбе за упис, које ће се решавати према одредбама Закона о адвокатима (1929) — као правним правилима и пракси који нису у супротности са тековинама народноослободилачке борбе, а достојност ће Привремена управа посебно оцењивати имајући у виду држање кандидата за време рата и однос према народним властима по ослобођењу.

Привремена управа је учинила низ корисних предлога ГНОВ-у (преко Одељења за судство) за унапређење судовања и правосуђа, као по питању признавања диплома стечених за време окупације, потреба постављања судских тумача код редовних судова, заступање (одбрана) пред војним судовима, награђивање адвоката и др. (записник са треће седнице од 15. јула 1945).

Привремена управа је својим радом, залагањем и ауторитетом учинила да се адвокатура у Војводини без већих потешкоћа укључи у нови правосудни поредак и да заузме одговарајуће место у правосуђу. Адвокатска комора у Новом Саду пружала је драгоцену помоћ адвокатима у обнови њиховог рада. Тако су адвокати у данима повратка из заробљеничких логора, из кажњеничких логора, са принудног рада, из избеглишта или са војних дужности, имали снажан и сигуран ослонац у својој Комори, коју је мудро водила Привремена управа. Све оно о чему је бринуо Национални комитет сачувала је Привремена управа, а Председништво ГНОВ-а носи заслугу за брзу и добро постављену обнову адвокатуре у Војводини, нарочито за начин извођења и избор адвоката за Привремену управу.

Постављање делегата у Адвокатску комору у Новом Саду може се слободно рећи да је прекинуло плодан и ангажован рад врских ентузијаста, да би се тај рад свео на једног човека и службенички апарат, уз знатно јаче коришћење мишљења и конкретних решења органа правосуђа. Делегат је углавном обављао текуће послове. Др Александра Жижу решењем Министарства правосуђа НР Србије (бр. 11132/47 од 23. маја 1947) смењује Бранко Перић, адвокат из Панчева, који се пресељава у Нови Сад. Бранко Перић обавља дужност делегата све до прве послератне годишње скупштине Коморе одржане 22. јуна 1947. године у Новом Саду, а пет месеци након доношења Закона о адвокатури (12. децембра 1946). Послератни провизоријум био је завршен, а адвокатура је добила одговарајуће законске основе за даљи живот и рад.

Данас гледано на обнову рада адвокатуре у Војводини године 1945. и даље (до успоставе коморских органа 1947), а у јубиларној години (четрдесетогодишњица правосуђа) може се са задовољством одати признање генерацији адвоката која је успешно премостила прелаз адвокатуре из старог у нови друштвени и правни поредак. У првом реду Привременој управи.

(ПРЕТХОДНО САОПШТЕЊЕ)

Никола М. Вујашковић
Нови Сад

ИСПИТИВАЊЕ ПОРЕКЛА ИМОВИНЕ*

I. Законско регулисање материје и поступка испитивања порекла имовине

По ранијим пореским прописима је постојала могућност да порески органи, при спровођењу посебног поступка за разрез доприноса односно пореза на непријављени доходак односно приход, испитују и порекло имовине. Тако је одредбом члана 145. Основног закона о доприносима и порезима грађана („Службени лист СФРЈ”, бр. 31/64) прописано да надлежни орган управе прихода који располаже подацима да неки грађанин поседује имовину или располаже средствима знатно већим од опорезованих, односно да имовина коју поседује и средства којима располаже потичу из дохотка или прихода на који није разрезан допринос односно порез, — може покренути посебан поступак за разрез доприноса, односно пореза на тај доходак или приход, те да се у таквом поступку може испитивати порекло имовине и средства којима односно лице располаже. По истом пропису на збир свих личних доходака и прихода за који нису обрачунати (разрезани) доприноси односно порези за године у којима су остварени, примениће се одговарајућа стопа, с тим да тако увећана стопа не може бити виша од 100%.

Готово идентичне одредбе садржане су у Закону о порезима грађана („Службени лист САПВ”, бр. 23/71).

Посебан Закон о испитивању порекла имовине („Службени лист САПВ”, бр. 4/73 од 28. 2. 1973) је самостално и одвојено

---

* Чланак је нешто преправљено предавање, одржано 17. V 1985. године на Правном факултету у Новом Саду слушаоцима — радницима служби прихода из општина у САП Војводини, а у оквиру програма иновације знања из пореског права, у организацији ООУР-а Института привредно-правних и економских наука.

уредио материју испитивања порекла имовине и на тај начин је „извукао“ из пореског законодавства. Овај закон је новелиран у 1975. години Законом о изменама и допунама закона о испитивању порекла имовине („Службени лист САПВ“, бр. 16/75), те је најзад донет пречишћен текст Закона о испитивању порекла имовине („Службени лист САПВ“, бр. 24/75). Овај закон је „дејствовао“ све до 1984. године када је Законом о изменама и допунама закона о испитивању порекла имовине („Службени лист САПВ“, бр. 29/84) коначно одлучено да испитивање порекла имовине врше општински органи управе надлежни за послове прихода. Сматра се да ће ова материја доживети још једну измену у циљу усклађивања са Договором република и покрајина у области пореског система и спровођења пореске политике, којим је предвиђено да коначну одлуку у поступку испитивања порекла имовине доноси суд.

Полазну основу Закона о испитивању порекла имовине представља уставно начело да у социјалистичком самоуправном друштву рад и резултати рада одређују материјални и друштвени положај човека као и да незаконито богаћење представља делатност противну овом начелу.

Искуства у примени Закона о испитивању порекла имовине и општа друштвена оцена овог института да начин како је он спровођен у пракси показује велику подељеност мишљења са претежно негативном оценом о томе да ли се овим законом остварио циљ који је био постављен приликом његовог доношења. Наиме, сматра се да спровођење извршења Закона о испитивању порекла имовине није дало ни приближно оне резултате који су се могли очекивати, те да је у примени закона било промашаја у разним правцима.

Последње измене и допуне закона не садрже велике новине у односу на важећи текст закона, јер нису суштинске већ су организационе природе. Испитивање порекла имовине ће вршити службе прихода, а ступањем на снагу споменутих измена закона, престају са радом општинске комисије за испитивање порекла имовине као и Покрајинска комисија за испитивање порекла имовине, које су дужне све предмете предати служби прихода односно Покрајинском секретаријату за финансије, на даљи рад.

II. Концепт и садржај позитивног закона и посебност поступка

Важећи Закон о испитивању порекла имовине прописао је услове, начин и поступак за испитивања порекла имовине ради утврђивања имовине за коју грађани не могу да докажу да је стечена личним радом, наслеђем, поклоном или на други начин. При томе се под имовином сматрају непокретности, имовинска права и покретне ствари знатније вредности. Одредбама овог закона се прописује да се имовина коју грађанин није стекао лич-

ним радом, наслеђем, поклоном или на други законити начин, одузима и преноси у друштвену својину у корист општине на чијој територији грађанин има пребивалиште, односно боравиште. Овде треба нагласити да имовина стечена средствима створеним личним радом у иностранству, не подлеже под испитивање у смислу овог закона осим уколико је стечена радњама које представљају кривично дело по важећим прописима.

Закон садржи више одредаба и о поступку који ће се примењивати код испитивања порекла имовине. Тако се истиче да је поступак за испитивање порекла имовине јаван, да ће се одредити усмена расправа када је то корисно за разјашњење ствари и др. те да се у поступку испитивања порекла имовине супсидијарно имају применити одредбе Закона о општем управном поступку.

Оно што представља посебност у поступку испитивања порекла имовине, коју треба нагласити, односи се на изворе средстава који се доказују на начин који је тачно прописан у овоме закону. Из тога следи да овај поступак садржи елементе формалне оцене доказа, у чему одступа од опште познатог начела ЗУП-а о слободној оцени доказа. Тако, кад се утврђују као извори прихода лични дохоци односно приходи по било ком основу (из удруженог рада, радног односа, уговора о делу, пензија, инвалиднина, награда, накнада, добитака од игара на срећу, премија осигурања и других личних доходака и прихода) — они се доказују искључиво потврдом исплатиоца. Када је у питању лични доходак од самосталног обављања привредних делатности и лични доходак од самосталног обављања непривредних делатности као извор средстава — он се доказује правоснажним решењем о разрезу пореза из личног дохотка, с тим да се личним дохотком сматра основица која служи за разрез пореза. Када су у питању приходи од издавања у закуп зграда и других непокретности, од издавања у закуп покретних ствари, приходи од друге имовине и имовинска права — они се утврђују на основу података надлежних служби прихода. Приходи од продаје или преноса непокретности и права као извори средстава доказују се — овереним уговором о купопродаји односно другим уговором којим се преноси непокретност и право до износа уговорне и исплаћене накнаде. Наслеђена или на поклон примљена имовина као извор средстава доказује се — правоснажним решењем о наслеђивању односно овереним уговором о поклону. За остале дохотке и приходе је прописано да се они као извор средстава доказују — одговарајућим доказима. У поступку испитивања порекла имовине могу се користити и друга доказна средства, али се у правној пракси тумачило да она долазе у обзир једино уколико се прописаним доказним средствима не би могао доказивати тј. утврђивати извор појединих средстава. Што се тиче новчаних примања која представљају накнаду стварних трошкова (накнада превозних трошкова, дневнице, путни паушали и сл.) законом је прописано да се ова примања не признају као приход, осим уколико грађанин докаже да су стварни трошкови били нижи од примљених накнада. Ова одредба је често била у примени, особито кад се испитивало

порекло имовине трговачких путника или лица која су често на службеном путовању па су као приход у поступку исказивали и новчана примања ове врсте.

Исто тако елементе формалне оцене доказа имају и одредбе закона на основу којих се утврђује вредност имовине. Прописано је да се као вредност непокретности сматра — прометна вредност на основу које је плаћен порез на промет непокретности и права, односно стварна цена изграђеног објекта у часу изградње. Уколико постоји разлика између уговорене цене и прометне вредности у часу стицања као резултат посебног односа грађана и друштвеног правног лица, — као вредност непокретности узима се прометна вредност у часу стицања. Што се тиче покретних ствари, њихова вредност се утврђује према — набавној цени у часу набавке, а за вредност племенитих метала — откупна цена Народне банке у часу њихове набавке.

Исти карактер посебности имају и одредбе које се односе на трошкове издржавања грађанина против кога се води поступак испитивања порекла имовине и чланова његовог домаћинства које он издржава. Законом је прописано да се ови трошкови признају — у висини просечних трошкова на основу података Покрајинског завода за статистику, сем ако се утврди да је грађанин за издржавање трошио знатно више, односно ако грађанин докаже да је имао знатно ниже трошкове. Када су у питању трошкови за коришћења и одржавања аутомобила и других возила, — они се признају у висини просечних трошкова, према подацима Ауто-мото савеза Југославије. Ове одредбе о трошковима живота, готово у свим поступцима су представљали посебну тешкоћу и изазвали велики број жалби и спорова из разумљивих разлога. Наиме, начин издржавања, трошкова исхране и уопште трошкова живота су специфични у сваком домаћинству, услед чега се многи нису могли „уклопити“ у просечне трошкове, утврђене од статистичких органа.

Ако лице против кога се води поступак испитивања порекла имовине не би пружио доказе да је имовину којом располаже стекло личним радом, наслеђем, поклоном или на други законити начин, по закону се сматра да је у питању незаконито стечена имовина у смислу тога закона. Закон такође уређује и ситуацију уколико је грађанин стекао имовину из друштвене својине правним послом под повољнијим условом од уобичајених као резултат посебног односа грађанина и друштвено-правног лица (на пр. уговор о изградњи или куповини зграда или других непокретности, уговор о куповини покретних ствари и сл.) или коришћењем услуга друштвено-правних лица по нижим ценама од стварних или без накнаде или је пак стекао имовину из друштвене својине без одговарајућег радног доприноса. У таквом случају сматра се да је незаконито стечена таква имовина и то у делу који одговара разлици између вредности тако стечене имовине и вредности имовине која би била стечена на законит начин. Део те имовине, као незаконито стечена имовина одузима се.

Ако се у току поступка испитивања порекла имовине утврди да је грађанин стекао имовину у складу са прописима, закључком ће се обуставити поступак. Кад у току поступка дође до сумње да је имовина прибављена или да је настала извршењем кажњивог дела, орган ће о томе обавестити надлежног јавног тужиоца. Кад орган у току поступка нађе да постоји сумња да непокретна имовина грађана прелази законом утврђени максимум дужан је о томе обавестити орган управе надлежан за имовинско правне послове.

„Концепт” закона о испитивању порекла имовине се у највећем броју случајева остваривао тако, што је орган за испитивање порекла имовине имао да утврди за одређени временски период приходе и расходе лица чија се имовина испитује. Уколико би укупни утврђени приходи били већи од укупно утврђених расхода, тада би се поступак обуставио, јер би се на тај начин доказало да је испитаник имао средстава као покриће за своје расходе (градњу куће, куповина земљишта или зграде и сл.), а уколико би расходна страна била већа од приходне, те уколико испитаник не би могао доказати којим средствима и на који начин је финансирао такве расходе, тада би се као незаконито стечена имовина узео износ који представља разлику између расхода и прихода.

У примени закона дошло је до великог броја спорних ситуација које су разрешаване у првостепеном поступку испитивања порекла имовине или у поступку по жалби, те у управном спору и најзад и применом ванредних правних средстава.

III. Бројчани показатељи о лицима и имовини у поступку испитивања

Према члану 7. Закона о испитивању порекла имовине органи управе и други државни органи, организације удруженог рада и друга друштвено правна лица су дужни да сарађују са органима за испитивање порекла имовине и да им пружају помоћ као и државни органи, организације удруженог рада и друг друштвено правна лица која врше јавна овлашћења. Ако ови у току обављања послова из своје надлежности односно делатности сазнају за чињенице које упућују на то да грађанин није стекао имовину личним радом, наслеђем, поклоном или на други законити начин, дужни су да о томе обавесте орган за испитивање порекла имовине. Из ове одредбе закона се може претпоставити да је законодавац у првом реду имао у виду да ће овлашћени државни органи, сазнајући за одговарајуће податке у поступцима које они воде, подносити пријаве надлежном органу за испитивање порекла имовине. Табела која следи показује за период од 1973. до 1980. године бројчане податке о томе ко је подносио пријаве надлежним органима за испитивање порекла имовине.

ПОДНЕТЕ ПРИЈАВЕ — ПОДАЦИ ОД: 1973 — 1980.

— Органа друштвеног надзора	272
— Јавног тужилаштва	78
— Јавног правобранилаштва	46
— Органа управе	2.486
— Друштв. политич. организација	406
— Месних заједница	126
— Организација удруженог рада	98
— Грађана	1.370
— Осталих	796
— Укупно пријава поднетих	5.687

Што се тиче ефикасности поступка и његовог коначног исхода од покретања па до узимања незаконито стечене имовине, као и саме вредности имовине, најбоља слика се може добити ако се погледа одговарајућа табела за период од 1973. до 1980. године поступака код општинских органа за испитивање порекла имовине.

1973 — 1980.

— Покренут поступак по чл. 6. ст. 3. Закона	1.995
— Вредност имовине у дин.	71,508.972
	DM 12.197
— Обустављен поступак по чл. 24. Закона	1.480
— Донета решења по чл. 22. Закона	504
— Укупна вредност захваћене имовине за неправоснажна решења	58.088.785
	DM 12.197
— Правоснажна решења	139
— Вредност правоснажно одузете имовине	22,552.419
— Извршена решења	91
— Износ вредности одузете имовине	12,832.157

IV. Управно-судска пракса у предметима испитивања порекла имовине

Како решења у поступку испитивања порекла имовине имају карактер управних аката, то је против коначних аката по тужбама за оцену законитости истих решавао Врховни суд Војводине у управном спору, па је истом приликом и пратио и изучавао појаве у материји и поступку испитивања порекла имовине.

Број предмета и резултати рада у управном спору код Врховног суда Војводине од почетка примењивања Закона о испитивању порекла имовине 1973. године па до 15. 10. 1979. године су следећи:

Година	Број	Тужба одбијена	Тужба уважена		Тужба одбачена
			Повреда права	Чињенично стање	
1973.	1	1	—	—	—
1974.	32	23	9	—	—
1975.	43	30	8	5	—
1976.	41	34	4	3	—
1977.	38	22	10	4	2
1978.	37	19	7	10	1
1979.	26	9	2	14	1
Укупно:	218	138	40	36	4

Укупно предмета у управном спору	218 (100,00%)
Тужба странака уважена	76 (34,87%)
Тужба странака одбијена	138 (63,30%)
Тужба странака одбачена	4 (1,83%)
Уважене тужбе (100,00%) због:	
— повреде права	40 (52,63%)
— чињеничног стања	36 (47,37%)

Из ових података се види да су у овој материји, тужбе странака у управном спору уважаване у знатно већем проценту (34,87%), него у осталим материјама у којима је одлучивао Врховни суд у управном спору (просек уважених тужби у осталим материјама у управном спору износи око 24%).

Врховни суд је пратио и изучавао појаве у материји испитивања порекла имовине, па је своја мишљења и налазе објављивао у Билтенима судске праксе и на други начин их стављао органима на увид првенствено указујући на незаконитости у поступку код органа за испитивање порекла имовине. Према запажању Врховног суда Војводине у управном спору, предмети испитивања порекла имовине могу се поделити у неколико група:

Прву групу и уједно најмногобројнију, представљају предмети у којима се расправља и утврђује постојање незаконито стечене имовинске користи.

Овде треба посебно истаћи неке начине стицања шпекулативне добити:

Запажена је у више предмета продаја грађевинског земљишта у друштвеној својини од стране лица које на том земљишту има право коришћења. Како је по важећим прописима промет овог земљишта ограничен само на уски круг сродника лица које на том земљишту има право коришћења, то продаја тога земљишта лицима изван наведеног круга лица представља шпекулативну добит.

Други вид шпекулације је куповина викенд земљишта, парцелисање тога земљишта и његова препродаја по далеко вишој цени од цене по којој је оно купљено. Разлика између куповне и продајне цене представља шпекулативну добит, јер та разлика произилази из кретања понуде и тражње на тржишту, односно та разлика представља тржишну добит без одговарајућег вредносног еквивалента.

Трећи вид шпекулације је закључивање наплатних уговора са радним организацијама о посредовању у запошљавању радне снаге на сезонским пословима. Како се пословима око посредовања у запошљавању баве одговарајуће самоуправне интересне заједнице, и како ове заједнице те послове врше бесплатно, то остварена накнада за услуге у запошљавању представља шпекулативну добит.

Четврти вид шпекулације је област занатства, када неки занатлија отвори занатску радњу само за то да би од друштвеног правног лица добио одређени посао који он лично не обавља, већ за обављање тога посла ангажује другог занатлију који т. посао изводи по знатно нижој цени од цене која је утврђена у уговору са друштвеним правним лицима. Очигледно је да разлика између наведених цена представља шпекулативну добит, иза које не леже економски еквиваленти.

Коначно пети вид шпекулације је **ортаклук у стамбеној** градњи на земљишту у друштвеној својини. Лице које има право коришћења грађевинског земљишта у друштвеној својини закључује уговор о ортаклуку односно заједничкој изградњи породичне стамбене зграде са неким другим лицем. Овај други ортак изгради у целости својим средствима зграду, док ортак који је унео само грађевинско земљиште у ортаклук отуђује свој ортачки део зграде заједно са грађевинским земљиштем на коме је она подигнута. На овај прикривени начин врши се продаја неизграђеног грађевинског земљишта путем привидне продаје ортачког дела зграде после завршене изградње. На основу изнетог, произилази, да постигнута цена за ортачки део зграде представља шпекулативну добит од продатог неизграђеног грађевинског земљишта у друштвеној својини.

Као друге запажене карактеристичности, треба навести:

Предмети у којима се тражи обнова управног поступка против коначних решења о одузимању незаконито стечене имовине. Странке у тим предметима обнову поступка траже на основу члана 249. став 1. тачка 1. ЗУП-а, дакле због нових чињеница или доказа. У својим предлозима за обнову поступка странке истичу: да су те чињенице утврђене у ранијем управном поступку или да су ти докази изведени у том поступку, тада би за њих било донето повољније решење. Међутим, према подацима које пружају предмети у управном спору произилази да странке у незнатном обиму успевају са својим предлозима за обнову поступка што је последица добро вођеног управног поступка после кога је донето коначно решење које се напада у обнови поступка. У пракси није забележен ни један случај да је у материји испитивања порекла имовине тражена обнова управног поступка из осталих разлога садржаних у члану 249. ЗУП-а.

Предмети у којима се врши процена и утврђивање садашње вредности одузетог незаконито стеченог дела некретнине да би се лицу од кога се тај део одузима омогућио откуп тога дела и задржавање својине на целој некретнини чији је мањи део био одузет као незаконито стечена имовина. За ову групу предмета је

карактеристично да странке нападају утврђену садашњу вредност одузетог дела некретнине, а такође, истичу и околност да је у ранијем управном поступку погрешно утврђена величина одузетог дела. Ти приговори могли су се истицати само у поступку утврђивања незаконито стечене имовинске користи који је окончан решењем о одузимању те користи. Ово са разлога што посебан управни поступак за процену вредности одузетог дела незаконито стечене некретнине претпоставља да је пре покретања тога поступка правоснажно одлучено о одузимању тога дела. Према томе, мериторан значај имају само приговори који се односе на процену садашње вредности одузетог дела.

Предмети у којима се тражи извршење путем исељења у нужни смештај бивших сопственика из некретнине које су у целисти одузете као незаконито стечена имовина. Нису у овој групи предмета запажене неке специфичне појаве осим да странке нападају величину и квалитет нужног смештаја.

У извршном поступку оспаравана је надлежност органа за приходе да извршавају правоснажна решења о одузимању имовинске користи када се ради о извршењу на некретнинама исељењем и одређивањем нужног смештаја. Треба рећи да приликом прве измене Закона о испитивању порекла имовине члан 30. није усклађен тако да су и даље органи прихода надлежни да спроводе извршење на некретнинама, иако то не спада у њихов делокруг, него у делокруг органа за стамбене послове. У евентуалним будућим изменама Закона треба о томе повести рачуна.

У вези са утврђивањем чињеничног стања, треба истаћи:

Утврђивање незаконито стечене користи је компликован поступак услед чега нису искључене грешке. Суштина овога метода се састоји у утврђивању узрока (незаконитог стицања) на основу последице (незаконито стечене имовине или користи). Незаконито стечена корист утврђује се „билансирањем“ прихода и расхода, и ако се појави вишак расхода над приходима тада наведена разлика представља незаконито стечену имовинску корист јер овај резултат указује да постоји још један или више извора прихода које странка није пријавила због њиховог сумњивог порекла. Овај метод се не користи код шпекулативне добити, јер се њена висина може непосредно утврдити.

Посредни метод захтева утврђивања обимног чињеничног стања како на страни прихода тако и на страни расхода. Ову ситуацију странке користе у својој одбрани по правилу оспаравајући било висину прихода или расхода или и једно и друго.

Оспаравање висине утврђених прихода странке врше по правилу истицањем нових законских извора прихода као што су позајмице од породице и пријатеља, приходи од обрађивања земљишта (баште и сл.) доказивање да су пре почетка испитног периода имале одређену своту новца коју су у испитном поступку утрошиле, поклони од родитеља и сродника, да су средства стекли из потрошачких кредита, уштеде од путних трошкова и дневница и друге допунске приходе. Овде су дате најтипичније при-

ходовне ставке, али њихово расправљање није просто јер свака од ових ставки истовремено у себи садржи и одређен део који представља трошак изузев кад се ради о поклону, услед чега се тек после издвајања трошкова може утврдити чист приход од наведених ставки. На пример код прихода од обраде земље мора се утврдити трошкови обраде и по њиховом одбитку установити колико износи чист приход од земље, затим када се ради о зајмовима или кредитима онда се од главнице морају одбити враћени анuitети да би се утврдио приход од зајма у испитном периоду, код путних трошкова и дневница се признаје само део који може бити уштеђен и сл.

Други начин оспоравања се састоји у смањењу трошкова стамбене изградње јер су стамбене зграде најчешћи објект не-законитог стицања. Непостојање грађевинске документације (грађевинска књига и дневник) отежава утврђивање вредности подигнуте или адаптиране зграде услед чега комисије за испитивања порекла имовине морају да прибегавају компликованим грађевинским вештачењима ради утврђивања вредности зграде у време њеног подизања.

Ова вештачења странке нападају на специфичан начин тако што истичу да су вештачи превисоко утврдили вредност зграде, јер да су утврдили високу цену грађевинских радова или материјала, односно једног и другог.

Утврђену вредност грађевинских радова странке оспоравају на више начина тако што истичу: да су оне сопственим радом извеле поједине грађевинске радове (на пр. ископале темеље за кућу, или су саме извеле неке друге простије грађевинске радове, или да су помагале у раду квалификованим грађевинским радницима додајући материјал, или да су радиле на истовару и преносу тога материјала на градилишту и др.). Ови приговори тевају детаљно спровођење испитног поступка ради разграничавања колико су странке својим непосредним радом и евентуалном „мобом“ учествовале у изградњи зграде и колико су странке исплатиле из својих средстава за извођење грађевинских радова.

Приговори који се односе на цену грађевинског материјала се најчешће састоје у томе да су странке тај материјал раније купиле по нижој цени и да им је вештак тај материјал зарачунао по каснијој вишој цени која је постојала у време градње. Ови приговори повлаче компликовано расправљање о цени, количини и времену набављања појединих врста грађевинског материјала који је уграђен у згради.

Због недостатка грађевинске документације, и других писмених доказа као и других тешкоћа води се дуги и опсежан испитни поступак у којем се усаглашавају бројни искази сведока и вештака који нису у складу, што повлачи даље расправљање ради отклањања несагласности и елиминације нетачних података, а што захтева врло много и рада и времена. Поред тога нису ретки случајеви да странке злоупотребљавају своја процесна овлашћења и да настоје да се на све могуће начине одуговлаче и ометају утврђивање износа незаконито стечене имовинске корис-

ти. Овде је потребно додати да се унапред по правилу не може знати да ли је неки доказни предлог срачунат на одуговлачење поступка и ометање утврђивања тачног чињеничног стања све док се тај предлог не расправи, тј. злоупотреба процесних овлашћења се може сазнати тек на крају поступка, услед чега је њену појаву тешко превентивно отклонити, јер то отклањање увек оставља сенку сумње на тачност утврђеног чињеничног стања.

У погледу правилне примене процесног и материјалног права, треба истаћи:

У неким поступцима се није водило рачуна о правилима поступка грађанског права о стицању у широј породичној заједници, услед чега је обухватан као странка само онај члан те заједнице на чијем се имену води незаконито стечена непокретна имовина уместо да се као странке обухвате и чланови те заједнице који су стицали ту имовину.

У случају стицања незаконито стечене имовине у брачној заједници комисије су у неким случајевима неправилно обухватиле као странку само једног брачног друга, и поред тога што се та имовина води као неподељена заједничка имовина оба брачна друга, или су обухватале као странку само оног брачног друга на чијем се имену води та имовина, односно у оба случаја су пропустиле да обухвате и другог брачног друга.

У поступку испитивања порекла имовине предвиђена су посебна правила, услед чега се одредбе ЗУП-а у том поступку супсидијарно примењују. Посебна правила поступка се односе на доказивање, рокове, строжије услове, те изношење нових чињеница и доказа у жалби и др. Циљ ових посебних правила је да повећају ефикасност поступка испитивања порекла имовине и да у том поступку спрече одуговлачење и процесне злоупотребе, али им није циљ да спрече остваривање материјалне истине.

Поступак испитивања порекла имовине је сложен и захтева добро познавање како процесних правила тако и материјално правних прописа из више правних области (пореског права, царинског права, имовинског права и др.) те и друга потребна ванправна знања. Због компликованости чињеничне и правне проблематике у поступку испитивања порекла имовине важно је обезбедити и ангажовање стручних лица у поступку, развијање сарадње са другим органима, активно учешће јавног правобранилаштва у поступку и др. У предметима у којима су испуњени ови услови запажено је да се поступак брже и законитије спроводи, него у предметима у којима ти услови нису у довољној мери испуњени.

На крају, треба истаћи да број предмета који се односе на испитивање порекла имовине а који су били предмет оцене законитости у управном спору као и запажања Врховног суда која су овде изложена, објављени су у Билтену судске праксе Врховног суда Војводине број 6 — децембар 1979. године. Велики број ставова Врховног суда који се односе на ову материју објављен је у већем броју Билтена судске праксе у облику образложених сентенци. На тај начин је Врховни суд Војводине, поред оцене

законитости појединачних управних аката, допринео и шире ја-чању законитости у овој специфичној и врло деликатној управно материји.

V. Даљи правци у уређивању материје испитивања порекла имовине

Испитивање порекла имовине се поново враћа у надлежност пореских органа. О томе су већ и донети прописи, нпр. у Србији Хрватској, Војводини и др. У САП Војводини, како смо већ видели, последњим прописима је само конституисана стварна надлежност пореских (финансијских) органа. Како овладати овим специфичним поступком и дати одређене резултате, питање је које се често поставља. Јер, порески органи још немају одговарајућу службу која би се могла ухватити у коштац са овом материјом. Шта више, и на плану опорезивања, тамо где се водио посебан испитни поступак, резултати нису били баш задовољавајући. Према садашњим прописима, порески органи би требало да наставе са радом у овој материји по готово истим прописима по којима су радили и комисије за испитивање порекла имовине, па се може претпоставити да ће наилазити на тешкоће у раду, чак и веће него што је то био случај са комисијама.

Стога неки сматрају да би било корисно да се у фази договарања око пореског система читава ствар каналише у правцу везивања за опште опорезивање имовине, тј. на опорезивање „видљивих“ ствари, на којима одређена лица имају својину (станови, стамбене зграде, аутомобили итд.), или пак да се опорезује имовина изнад одређене висине прометне вредности (износ активе умањен за пасиву изнад нпр. 30 милиона динара), како би се опорезовао вишак изнад тог износа. Ако би се порески обвезник оглушио о обавезу пријаве тог износа, против њега би се повео поступак испитивања порекла имовине, па би се таква имовина (изнад наведеног одређеног износа) одузимала. Како се види, по овом мишљењу би се поступак испитивања порекла имовине углавном вратио у оне оквире у којима је и био по првим прописима, који су назначени на почетку овог чланка. Јер, подсетимо се, према тада важећем Основном закону о опорезивању грађана (СФРЈ, 31/64), непријављена имовина опорезована је стопом од 100%, што је равно одузимању.

Према истом мишљењу, у другом случају, поступак испитивања порекла имовине би се могао покренути и водити против сваког лица које има имовину веће вредности (нпр. 60 милиона динара) независно од тога да ли је ту имовину пријавио ради опорезивања или не. Разлика у последицама била би та, што би се та разлика одузимала (ако није било пријаве), односно одузимао би се само вишак имовине за коју порески обвезник није успео да докаже порекло (ако је имовину пријавио). Други део имовине, преко претпостављеног износа би се опорезовао порезом на имовину.

Оба ова мишљења имају без сумње добру страну, тј. да се покретање поступка испитивања порекла имовине спроводи по неком објективном критеријуму (чиме би отпале бројне примедбе у односу на досадашњи поступак, — произвољност у одабиру испитаника), али је очигледно да се ни методом по наведеним мишљењима не би много успело. Пре свега би било нужно претходно утврдити које ствари би требало а које не, урачунати ради пријављивања. Такође се поставља питање како би се утврђивала прометна вредност појединих ствари, што је претходно питање. Ту се намеће низ других питања која су повезана са самим пореским системом, функцијом и физиономијом појединих пореских облика, па и самог система. Уколико у том систему изостаје оријентација на тзв. реалне порезе, тада се ни испитивање порекла имовине не може поставити на начин како је то у наведеним мишљењима изложено. И супротно, уколико би таква оријентација била јаче изражена тада постоје бољи услови да се чвршће повеже поступак опорезивања имовине са испитивањем порекла имовине. У сваком случају, нужно је ово питање размотрити и повезати са ставовима из Дугорочног програма економске стабилизације.

У Закључном делу Дугорочног програма економске стабилизације, посебан део је посвећен порезима и доприносима. Потребно је да се поред њихове фискалне функције (која је до сада била доминантна) више развије и њихова економска и социјална функција. Порези и доприноси нису довољно коришћени и у функцији отклањања неприхватљивих социјалних разлика (проблем који у социјалистичком друштву има посебно значење), као и у захватању опорезивањем оних прихода који нису резултат рада, или који омогућују егзистенцију без рада. Независно од тога што се само ефектима било каквих промена у самој фискалној политици не постиже стабилизација привреде, ипак се таквим променама могу постићи много бољи резултати и знатно више допринети остваривању начела да свако доприноси задовољавању опште друштвених и заједничких потреба сразмерно својој економској снази. Стога су нужне и одређене промене у самом систему финансирања опште друштвених потреба. Поред оправданих захтева да се буџети друштвено-политичких заједница у глобалу смање, јер тај део потрошње превазилази економске могућности привреде, нужно је извршити и одређена „преструктурирања“ у том смислу, да се досадашња оријентација друштвено-политичких заједница на убирању прихода из друштвеног сектора, више каналише ка захватању оних извора прихода који су некад, пре две-три деценије били безначајни, али су индустријализацијом земље, градова, растом вредности имовине, скоком ренте због развоја земље, ширењем разних делатности ван друштвеног сектора и сл. отворили могућност да се приходи стичу без обавеза према друштву и да са мало рада, па и без рада, појединци обезбеђују егзистенцију и веома брзо богате. У вези са све изразитијом појавом и проблемом рентијерства, нужно се оријентисати на учвршћивање тих прихода и адекватно прогресивно опорезивање (ради развијања економске и социјалне функције). Из анализе

односа реалног личног дохотка и реалне личне потрошње, може се закључити да лица која имају друге изворе прихода, не дају сразмеран допринос задовољавању општих друштвених потреба, а такве изворе би требало захватити прогресивним опорезивањем. Тако се у овом документу истиче да је у прошлој години реално лични доходак радника у земљи опао за 10⁰%, док је укупна реална лична потрошња смањена за свега 2%, што показује да највећи терет рестрикција подноси лични доходак из рада, а да лица која имају друге изворе прихода не дају сразмеран допринос задовољавању општих друштвених потреба („Борба” — Документи, стр. 15).

На тај начин је дата одређена оријентација у изградњи пореског система која је нашла свој израз како у договорима република и покрајина о пореском систему и спровођењу пореске политике, тако и у доношењу пореских прописа, што је сада у току.

Без сумње, материја и поступак испитивања порекла имовине ће у многоме зависити од ових договора и прописа, па у вези с тим и систем правне заштите у овој специфичној области. Да ли ће у поступку испитивања порекла имовине коначну одлуку доносити суд (како је то предвиђено Договором) или ће је доносити органи за финансије, с тим да суд врши само контролу законитости у управном спору (таква решења су сада заступљена у законима) зависно је не само од формалне надлежности за покретање поступка већ и од правца и „концепта” испитивања порекла имовине, тј. да ли ће исти бити у потпуности „уткан” у порески систем, или ће се остати при „концепту” који садрже садашњи закони.

Здравко М. Петровић
заменик војног правобраниоца, Сарајево

ПОДЕЉЕНА ОДГОВОРНОСТ У ШТЕТАМА У САОБРАЋАЈУ КРОЗ СУДСКУ ПРАКСУ

Још пре доношења Закона о облигационим односима наша судска пракса, а и већина теоретичара, стали су на становиште да основни критериј према коме се одређује износ накнаде штете јесте износ проузроковане штете¹. Овакво становиште је и санкционисао чл. 190. Закона о облигационим односима, према коме суд, узимајући у обзир и околности које су наступиле после проузроковања штете, досуђује накнаду у износу који је потребан да се оштећеникова материјална ситуација доведе у оно стање у коме би се налазила да није било штетне радње или пропуштања. Овај критериј се примењује и код натуралне реституције и код новчане накнаде. У првом случају досуђена накнада треба бити једнака износу проузроковане штете утврђене у природи, а у другом висини проузроковане штете изражене у новцу. У оба случаја накнада обухвата целокупну штету, одн. просту штету и измаклу корист.²

Од принципа интегралности накнаде постоје два изузетка. Први је предвиђен у чл. 191. ЗОО. Наиме, суд може, водећи рачуна о материјалном стању оштећеника, осудити одговорно лице да исплати мању накнаду него што износи штета, ако она није проузрокована ни намјером ни крајњом непажњом, а одговорно лице је слабог имовног стања па би га исплата потпуне накнаде довела у оскудицу. Ако је штетник проузроковао штету радећи нешто ради користи оштећеника, суд може одредити мању накнаду, водећи рачуна о брижљивости коју штетник показује у соп-

¹ Нпр. др О. Станковић у студији „Накнада имовинске штете“ из 1968. године истиче: „На данашњем ступњу развоја права накнада је организована по чисто одштетним принципима, што значи да нема накнаде ако нема штете, али и то да мора бити довољна за отклањање штете. Никакви разлози, ни материјалноправне ни процесноправне природе... не оправдавају одступање од принципа интегралности накнаде“, Савез удружења правника Југославије, Београд, стр. 40.

² Коментар ЗОО, редакција др С. Перовић и др Д. Стојановић, Културни центар Г. Милановац, коментар уз чл. 189. и 190, стр. 558—568.

ственим пословима. Други изузетак тиче се понашања оштећеног и његовог доприноса настанку штете, дакле, подељене одговорности (чл. 192. ЗОО). Понашање оштећеног може утицати на смањење обима накнаде штете. Ово понашање састоји се у немарном односу оштећеног према сопственим добрима и оно за штетника постаје правно релевантно у моменту настанка штете и манифестује се у два основна облика. Први се састоји у омогућавању штетнику да проузрокује штету, било радњом или пропуштањем. Други облик је такво понашање оштећеног које се састоји у непредузимању мера да се отклони или умањи дејство штетних последица које су већ наступиле³.

У упоредном праву интересантно је напоменути да једна група грађанских законика понашање оштећеног помиње као јединствен појам, узимајући га као правно релевантну чињеницу код одмеравања накнаде штете (§ 1304. Аустријског ГЗ, § 345. Мађарског ГЗ, § 441. Чехословачког ГЗ), док други предвиђају оба облика понашања оштећеног и као такве их изричито и наводе (чл. 44. Швајцарског закона о облигацијама).

Понашање оштећеног имало је утицаја на обим накнаде штете и у ранијем југославенском праву. Тако је у чл. 571. ОИЗ предвиђено да „штету коју треба намирити одређује суд обзиром на све пригоде и прилике, па и на тежину кривице штетникове, али при томе држећи се уопште основног правила: да се штета потпуно накнађује. Кад је у томе било и кривице онога коме је штета учињена, суд ће сузити накнаду према величини те кривице“. У § 805. Српског ГЗ било је одређено да „ако би што кривице и онога било, који је оштећени, онда ће сразмерно накнада и на њега пасти“.

И судска пракса пре доношења Закона о облигационим односима била је на становишту да допринос оштећеног у штети мора имати утицаја на одмеравање износа накнаде, па је у пресуди Врховног суда БиХ Гж 650/55 од 25. 2. 1956. године истакнуто да „ако су оштећени дјеломично криви што је дошло до несреће, има то утјецаја на одмјеравање висине накнаде штете“, а у решењу Врховног суда САП Војводине Гж. бр. 947/58 од 22. 4. 1960. године да „се води рачуна како о понашању штетника приликом проузроковања штете, тако и о његовом евентуалном учешћу у смањењу њених последица“.

Оваква концепција се налази у Скици за законик о облигацијама и уговорима, где је одредбом чл. 154. регулисано да оштећеник који је својом кривицом допринео да штета настане или да буде већа него што би иначе била, има право само на сразмерно смањену накнаду. Кад је немогуће утврдити део штете који потиче од оштећеникове кривице, половину штете сносиће он, а половину ће му накнадити штетник.

У чл. 192. ЗОО је прихватио решење према коме оштећеник који је допринео да штета настане или буде већа него што

³ Коментар ЗОО, редакција др Б. Благојевић и др В. Круљ, Савремена администрација, Београд 1983, стр. 711—712.

би иначе била, има право само на сразмерну накнаду, а када је немогуће утврдити који део штете потиче од оштећеникове радње, суд ће досудити накнаду водећи рачуна о околностима случаја. Овакво решење је добило своју потврду и у начелном ставу бр. 2/80 заједничке седнице Савезног суда, републичких Врховних судова, покрајинских Врховних судова и Врховног војног суда од 25. и 26. 3. 1980. године, према коме у случају кад је настанку штете допринео и оштећени, лице одговорно за накнаду штете дужно је да накнади штету оштећеном у сразмери са подељеном одговорношћу⁴.

ОЦЕНА ПОДЕЉЕНЕ ОДГОВОРНОСТИ У СУДСКОЈ ПРАКСИ О ШТЕТАМА У САОБРАЋАЈУ

Обзиром на велики број саобраћајних удеса, а тиме и тужби за накнаду штете, створена је изузетно богата судска пракса за одређивање накнаде висине штете, односно оцене подељене одговорности у овим случајевима. Са сигурношћу можемо тврдити, када је у питању подељена одговорност, да ни у једној другој области није толико богата судска пракса као у споровима за накнаду штете из саобраћајних удеса. Међутим, изузетна шаролитост судске праксе указује на чињеницу да још увек није дошло до уједначавања критеријума за оцену подељене одговорности у овој области. Стога је и циљ овога рада да кроз анализу типичних случајева настанка саобраћајних удеса, као и оцене судова о омеру подељене одговорности укаже на сложеност ове проблематике.

1) Подељена одговорност: возач—пешак

а) Удес на раскрсницама регулисаним семафорима:

— Пешак претрчава коловоз у моменту када је било упаљено црвено светло. Последица је тешка телесна повреда. Пропусти возача су у неусловној брзини. Подељена одговорност: 80% на страни пешака и 20% на страни возача. (Пресуда Општинског суда I Сарајево, П 4941/80 од 13. 1. 1981. године — правоснажна).⁵

— Старији човек претрчава коловоз док је упаљено црвено светло. Возач кажњен казном затвора од једне године (условна казна на две године). Пропусти возача су што вози брзином од 58,73 km/h која је неусловна. Последица је смрт пешака. Подељена одговорност 60% крив возач, а пешак 40%. (Пресуда Општинског суда I Сарајево П 1428/81 од 12. 5. 1981. године потвр-

⁴ Збирка судских одлука, 1980, књ. 5, свеска 1, стр. 13.

⁵ Примери судске праксе узети из Материјала са састанка правника ЗРС—ЗОИЛ „Сарајево“ у Неуму 1983. године, из књиге И. Црнић и А. Илић: „Осигурање и накнада штете у саобраћају“, „Информатор“, Загреб 1985. те из Архиве Војног правобранилаштва у Сарајеву.

ђена пресудом Окружног суда Сарајево Гж бр. 1608/82 од 16. 12. 1982).

б) Удес и повреда пешака на пешачком прелазу:

— Пешак неопрезно започиње прелажење на пешачком прелазу. Возач вози условном и дозвољеном брзином, удара пешака и наноси му тешку телесну повреду. Кривња возача 80%, а пешака 20%. (Пресуда Општинског суда I Сарајево П 832/81 од 23. 4. 1981. Пресуда је правоснажно потврђена).

— Девојчица претрчава коловоз на пешачком прелазу. Брзина возила дозвољена и условна. Тешка телесна повреда. Возач крив 70%, млдб. тужитељица 30%. (Пресуда Општинског суда I Сарајево, број П 1391/82 од 6. 10. 1982).

— Околност да је штетни догађај настао кад се оштећени као пјешак кретао по обиљеженом пријелазу за пјешаке не искључује могућност постојања и оштећеникове кривње за штету коју је претрпио кад је на њега налетіо аутомобил.

За разлику од првостепеног суда који оцјењује да је већ самим тиме што је моторно возило налетјело на пјешака на пјешачком пријелазу искључена свака одговорност пјешака којему припада на том мјесту предност, другостепени суд сматра да се морају узети у обзир све околности конкретнoг случаја, а нарочито обавеза пјешака да као судионик у промету ни он сам не може своје понашање издвојити из конкретних прометних прилика, јер би у противном и без обзира на то што је у предности пред возилима приликом прелажења пјешачког пријелаза ипак могао бити дјеломично одговоран и тиме у одређеном опсегу умањити узрочну одговорност штетника, обзиром да је закорачио на пјешачки пријелаз тик пред наилазак аутомобила када возач није могао ништа подузети ради избегавања налета (Пресуда Врховног суда Хрватске Гж 306/77 од 13. 3. 1979).

в) Удес и повреда пешака ван пешачког прелаза:

— Пешак у алкохолизираном стању повређен на коловозу. Тешка телесна повреда. Брзина возила дозвољена и условна. Пропуст возача што није дао звучни сигнал. Пресудом Општинског суда I Сарајево П. бр. 8323/79 од 21. 1. 1981. године утврђена је подељена одговорност 50:50%. Ова пресуда је у том делу преиначена пресудом Окружног суда у Сарајеву бр. Гж 1934/81 од 27. 11. 1981. што су утврђени пропусти на страни возача 30%, а тужитеља 70%.

— Дечак прелази коловоз ван пешачког прелаза у близини школе. Смртна последица. Возач осуђен на једну годину затвора, условно на две године. Подељена одговорност 50:50%. (Пресуда Општинског суда I Сарајево бр. П 835/79 од 5. 12. 1979).

— Девојчица од пет година претрчава коловоз. Возач осуђен у кривичном поступку. Подељена одговорност на страни во-

зача 80%, 20% на страни тужитељице. Пропусти возача су у условној брзини. Тешка телесна повреда. (Пресуда Општинског суда у Тузли П 1120/82 од 8. 6. 1982).

— Дете се отргло од родитеља и претрчава коловоз ван пешачког прелаза. Последица је тешка телесна повреда. У кривичном поступку утврђена подједнака одговорност. Подељена одговорност на страни возача: кривња 90%, а млдб, тужитељице 10% (Пресуда Општинског суда у Херцег-Новом П 141/79 од 3. 3. 1983).

— Дијете које је излазило из аутобуса и неопрезно претрчавало цесту придонијело је настанку штете са 25%, а возач аутомобила који је, истина управљао возилом брзином која је номинално дозвољена (60 km/h), али није успорио вожњу тако да сигурно пропусти пешаке који излазећи из аутобуса прелазе колник, придонио је настанку штете са 75%. При томе није одлучено што је кривични поступак против возача обустављен, јер је грађанска одговорност шира од кривичне. Већа одговорност возача аутомобила постоји и због тога што је аутомобил опасно средство, па се код употребе возила очекује, у грађанскоправном смислу, од возача особита пажња, која се не захтјева у толикој мјери од пјешака, особито дјетета (Пресуда Окружног суда Загреб Гж 1770/81 од 22. 4. 1981).

— Возач аутобуса, који је противно одредби чл. 3. ст. 1. и чл. 38. ст. 1. Закона о основама сигурности промета на цестама на дијелу цесте гдје је прегледност 100 метара, видјевши на довољној удаљености да му са десне стране цесте наилази троје дјеце, од којих су двоје претрчавали цесту а трећи остао на рубу цесте, пропустио смањити брзину кретања аутобуса у толикој мјери да се с аутобусом може по потреби зауставити већ је скренувши аутобусом на лијеву страну на начин да је возио преко средишње линије управљао брзином од 64 km/h олако држећи да треће дијете које је застало на рубу цесте неће потрчати на цесту, одговоран је за налет на то дијете, када је ово почело претрчавати цесту. С обзиром на ову околност као и на околност да је испред мјеста догађаја постојао прометни знак „Дјеца на путу“ мора се закључити да је возач аутобуса критичне згоде поступио крајње грубом непажњом, могло би се рећи да је то безобзирно.

Како је и малодобничково понашање (5 год.) у знатној мјери утјецало на настанак штетног догађаја, суд оцјењује омјер одговорности од 20% на страни дјетета према 80% да страни возача аутобуса (Пресуда Окружног суда Дубровник Гж 473/83 од 17. 10. 1983).

— Возач прелази заустављени аутобус и види пешака на удаљености од 100 метара, који прелази коловоз са предње стране. Возач кажњен у кривичном поступку. Оштећени је задобио тешку тјелесну повреду, Подељена одговорност 75% на страни возача, а 25% на страни пешака (Пресуда Општинског суда у Сомбору бр. П 714/76 од 18. 11. 1976).

— Пешак прелази на коловозну траку иза аутобуса ГСП-а и натрчава на возило. Задобија тешку телесну повреду. Брзина возила дозвољена али неусловна. Подељена одговорност 80% кривице на страни возача, 20% страни пешака (Пресуда Општинског суда I Сарајево бр. П 3380/79 од 29. 9. 1980).

2) Подељена одговорност: повређивање путника у возилу са возачем у алкохолизираном стању

— Путник је знао за алкохолизирано стање возача. Процент алкохола у крви 1,59 промила. Настала је смртна последица путника када се возило сурвало у провалију. Подељена одговорност је 50:50% (Пресуда Окружног суда у Дубровнику П 57/74-22 од 13. 12. 1976. године, која је у том делу потврђена пресудом Врховног суда Хрватске у Загребу бр. Гж 1031/77 од 21. 3. 1978).

— До несреће је дошло зато што је аутомобилом управљао возач под утјецајем алкохола што су тужитељи знали јер су заједно са возачем пили, па како су пристали да се возе с припитим возачем то и они сnose дио одговорности за штету коју су претрпјели кад је возило слетјело у јарак и преврнуло се на кров. У таквом случају правилан омјер одштетне одговорности је 50:50% (Пресуда Врховног суда Хрватске Гж 4065/75 од 11. 11. 1976).

— Постоје услови за подељену одговорност за накнаду штете проузроковане моторним возилом, ако је лице које је село у возило возача знало или могло знати да је исти у алкохолисаном стању. Подељене одговорности нема ако је оно ушло у возило, под принудом алкохолисаног возача, јер се тада не може узети да је оно прихватило ризик овакве вожње (Пресуда ВПС Србије Пж 566/78).

3) Подељена одговорност: возач—возач

— Нема подијељене одговорности за накнаду штете проузрочене налетом камиона на локомотиву када се стројовођа локомотиве придржавао прометних знакова, а возач камиона их је прекршио на тај начин што није на знак упозорења „Стоп” пред путним пријелазом зауставио возило и пропустио наилазећу локомотиву (Пресуда ВПС Хрватске Пж 1282/80 од 30. 9. 1980).

— Већи дио одговорности је на страни возача (75%) који је као возач управљао аутомобилом у пијаном стању тако да вожњу није прилагодио увјетима у промету због чега није на вријеме уочио тужитеља са заустављеном приколицом испред себе, па без обзира што је тужитељ придонио своме удесу тиме што је зауставио неосвјетљену приколицу на десној половини пута не водећи рачуна о наиласку других возила, а био је такођер под утјецајем алкохола, његова се одговорност може оцијенити са 25% (Пресуда Врховног суда Хрватске од 30. 5. 1978).

— Како је неспорно да погинули сродник тужитеља није имао прописаног свјетла на запрежним колима, поступио је противно чл. 63. Основног закона о сигурности саобраћаја на јавним путевима (Сл. лист СФРЈ 14/65).

Ради тога је основан приговор да постоји подијељена одговорност погинулог и возача (осигураника туженице), те се у том дијелу жалба уважава и допринос погинулог оцјењује с 10⁰%, а возача са 90% (Пресуда Врховног суда БиХ Гж 138/78 од 16. 3. 1978).

Из наведених примера може се стећи увид у судску праксу у примени института подељене одговорности кад су у питању штете у саобраћају те потврдити напред наведена констатација о богатству судске праксе у овој области. Систематизацијом типичних случајева саобраћајних незгода груписана је и судска пракса, тако да се лакше може вршити успоредба оцјене подељене одговорности у пракси разних судова у СФРЈ у сличним или приближно истим случајевима.

Нема сумње да свака саобраћајна незгода има своје карактеристике и особености, те се свакако конкретне саобраћајне ситуације не могу подводити под исти клише, него се у свакој понаособ мора ценити проценат подељене одговорности. Но, имајући у виду значај судске праксе данас у примени права уопште, сагледавање примене једног института кроз конкретне примере сматрамо не само интересантним него и корисним, тим више када се ради о институту подељене одговорности.

Милан Добросављев
адвокат у Новом Саду

ТАРИФА О НАГРАДАМА И НАКНАДИ ТРОШКОВА ЗА РАД АДВОКАТА — ЦЕНОВНИК СА ИЛИ БЕЗ КРИТЕРИЈУМА?¹

Текст Тарифе не даје елементе и критерије на основу којих се вреднује рад адвоката. Анализом тарифних бројева наилазимо на неколико преовлађујућих критеријума који су опредељивали састављача Тарифе у свих постојећих 51 тарифна броја (става).

1. Место и положај у хијерархији суда или органа пред којим се адвокат појављује. Овакав приступ је консеквентно изведен у погледу одређивања награде у кривичном поступку (Тар. бр. 1—7) где се прецизира вредност награде (услуге) адвоката за сваку радњу од поступка пред судијом појединцем општинског суда па до врховног суда.

2. Вредност спора у новчаним потраживањима (Тар. бр. 12. ст. 1, 13, 14, 15. за рад у парничном поступку, а често и као помоћни или једини критеријум у другим поступцима — ванпарничном, извршном, земљишнокрњижном, стечајном, управно-рачунском, управном, за састављање исправа).

3. Врста спорног правног односа (Тар. бр. 12. ст. 2. закључно са ст. 10, поступак издавања платног налога, спорови због сметања поседа, службености, стамбени односи, развод или поништај брака, утврђивање или оспоравање очинства, радни односи, издржавање, ауторско право).

4. Врста предузетих правних радњи — заступање на рочиштима, одбрана на главном претресу, састављање поднесака — оних којима се иницира поступак, правних лекова, ванредних правних лекова, других поднесака (овај критеријум долази до изражаја готово у сваком поглављу, те је непотребно набрајати тарифне бројеве).

---

¹ Тарифа о наградама и накнади трошкова за рад адвоката, Сл. лист САПВ 29/83. У даљем тексту ћемо је називати само Тарифа. Ових дана је усвојена нова Тарифа, која само процентуално увећава постојеће износе награде, те се текст односи и на њу.

5. Врста поступка — кривични, парнични, управни, поступак пред уставним судом, прекршајни итд. где се приближно исте радње адвоката различито вреднују.

6. Паушални и фиктивни критеријуми се јављају у више поглавља, а заједнички су за Тарифу тамо где се нису могли применити побројана мерила или пак Тарифа не дефинише правни однос у којем се пружа правна услуга — нпр. паушални износ од 25% на вредност свих извршених радњи, вредновање правних савета, започетог часа и сл.

Наведени критеријуми су само резултат размишљања аутора написа, понекад се јављају самостално, често се преплићу, негде изгледа да их и нема или пак овај аутор није успео да их препозна.

По свему судећи основно мерило које опредељује састављача Тарифе је **значај предмета** у односу на поступак и орган где се решава спорни однос као и новчана вредност спора. Тако је успостављена корелација између висине награде за рад адвоката или степена и значаја инстанце која је стварно надлежна за одлучивање. Могуће је да је овакав принцип у себи својевремено конзумирао и мерило количине и квалитета уложеног рада по резону да теже и компликованије предмете решавају више инстанце.

Данас, имајући у виду развој, промену, обogaћење правних односа и измену надлежности као и успостављање нових надлежности, принцип да „рад и резултати рада одређују материјални и друштвени положај човека, на основу једнаких права и одговорности“ (чл. 10. ст. 1. Устава СФРЈ) у Тарифи је изостао.

Такође ни значај или важност предмета нису више опредељујући код вредновања рада адвоката. Примера ради стамбени, радни, спорови око утврђивања или оспоравања очинства, брачни спорови се вреднују на нивоу вредности спора 3—5.000.- динара односно 5.000.—10.000. дин. или адекватно висини награде пред судијом појединцем или већем општинског суда у кривичном поступку.

У новчаним споровима скала која диференцира награду полази од 1.000.- дин. до 100.000.- динара а максимална награда адвокату припада када спор има вредност 2.100.000.- динара.

Готово идентична ситуација је и са осталим тарифама друге покрајине и република сем Тарифе о услугама правне помоћи СР Словеније (Сл. лист СР Словеније 21/84).

У чл. 6. ове Тарифе се предвиђа:

„Ова тарифа вреднује услуге правне помоћи односно накнаде за уложени рад:

према основним елементима:

- времену које је потребно да би се обавило пружање поједине правне помоћи,
- одговорности за обављену услугу правне помоћи и друштвеном значају,
- степену стручне специфичности,

и допунским елементима:

- посебном стручном знању из подручја природних наука, технологије, медицине, социологије и сличних подручја, знању иностраног права или страног језика,
- веће одговорности
- специјалистичком знању."

Практично се кроз наведене елементе вреднује рад адвоката према количини и сложености.

Тарифа предвиђа да адвокату за уложени рад припада награда и накнада трошкова чл. 1. и чл. 2. ст. 1. Ову одредбу ваља разумети да адвокату пре свега припада награда и накнада. Наводимо као екстремну могућност да адвокату припада награда и за присуство рочишту на којем није изговорио ни једну реч. Исто тако адвокату припада награда без обзира на успех странке у спору и припада му иста награда за прво као и педесето рочиште.

Адвокату, такође, припада право на накнаду потребних трошкова у заступању. Сразмеру трошкова у односу на вредност и значај предмета Тарифа ближе не одређује.

Према томе, у одсуству критеријума, Тарифа уместо да стимулише ефикасан, квалитетан и успешан рад адвоката погодује обрнутим вредностима.

Све то указује да је Тарифа анахронизам у војвођанској адвокатури. Није потребно доказивати да је материјални положај адвокатуре једна од детерминанти развоја. Због тога је један од приоритетних задатака доношење нове тарифе.

Та, нова тарифа би морала одражавати место и положај адвокатуре у друштвено-економским односима. Тарифа би морала верификовати и подстицати вредности савремене адвокатуре.

Изворни принцип на коме ће се тарифа заснивати мора бити идентичан уставном принципу да рад и резултати рада јесу мерило вредновања услуга адвоката. Да овај став не би остао на нивоу опште прихваћеног начела требало би одредити мерила која опредељују како количину тако и каквоћу рада адвоката. Пружа се могућност да се материјално стимулише ефикасан, квалитетан и успешан рад при пружању правних услуга.

Примера ради уместо да као до сада висина адвокатског хонорара зависи од броја рочишта и поднесака имало би свог пуног оправдања да адвокату припадне једнако вредна награда уколико спорни однос успе да реши без спора, или на само једном рочишту поравнањем. Не би се смело дозволити, што је сада случај, да вредност награде може да пређе износ спорне главнице. Да ли је оправдано да адвокат може са странком уговорити двоструку награду за неке од предузетих радњи у спору који се завршава неповољно? Висину награде ваљало би примерити за неке сада потцењене правне области (разводи брака, стамбени спорови, радни спорови, састављање тестамена, уговора о доживотном издржавању итд.) њиховој стварној вредности и значају односно знању и раду који су неопходни за ангажовање адвоката.

та. Уколико се то не учини бићемо сведоци ситуације да се тарифа изиграва на штету странака.

Адвокатска награда мора бити примерена одговорном и високостручном раду адвоката. То значи мора бити висока. Не може се дозволити да килограм банана или мяса кошта више од саства тестаменталног или уговора о доживотном издржавању. Апсурдно је да радни час било ког занатлије-квалификованог радника износи неколико пута више од радног часа адвоката.

Адвокатска комора познаје и практикује институт бесплатног пуномоћника или браниоца у случајевима који то заслужују а то би морала чинити и шира друштвена заједница путем СИЗ за социјални рад и старање, Центара социјалне заштите, СИЗ за пошљавања, синдиката и сл. да плаћа адвокатске услуге грађанима који за то немају могућности. Таква висока, односно само примерена висина награде адвоката би свакако утицала да адвокати знатно спремније и одговорније обављају свој посао, била би неопходан филтер који би утицао на смањење броја непотребних спорова, утицала би на органе који поступак воде да озбиљније и ефикасније решавају спорне односе а висина трошкова би итекако деловала и на остале учеснике поступка да се одговорно понашају (сведоци, вештаци итд.).

Наравно ове редове не би требало схватити као вапај или залагање за побољшањем материјалног положаја адвоката. Напротив, залажемо се да рад адвоката буде приближно вреднован као сличан рад (судија, тужилаца или других давалаца интелектуалних услуга) а да будућа тарифа буде јавни документ који ће то јасно регулисати и подстицати и усмеравати развој адвокатуре ка месту и улози која јој припада.

КЗЈ чл. 48.

У пресуди којом се опозива условна осуда због учињеног новог кривичног дела, и одмерава јединствена казна за кривична дела у стицају, не може се као отежавајућа околност сматрати ранија осуђиваност окривљеног због кривичног дела из опозване условне осуде.

Из образложења:

Окривљени је оглашен кривим због кривичног дела злоупотребе службеног положаја или овлашћења из чл. 202. ст. 3. у вези ст. 1. КЗВ за које му је утврђена одговарајућа казна, због кривичног дела фалсификовања службене исправе из чл. 208. ст. 3. у вези са ст. 1. и 2. КЗВ за које је окривљеном утврђена одговарајућа казна, затим је окривљеном узета као утврђена казна из опозване условне осуде; и за кривична дела у стицају окривљеном је изречена јединствена казна. Приликом одмеравања јединствене казне првостепени суд је узео као отежавајућу околност ранију осуђиваност окривљеног за кривично дело из опозване условне осуде.

Против ове пресуде бранилац окривљеног, између осталог, изјавио је жалбу и због одлуке о казни.

Врховни суд Војводине је уважио жалбу браниоца окривљеног због одлуке о казни, јер је првостепени суд погрешно када је као отежавајућу околност узео чињеницу да је окривљени осуђиван због кривичног дела из опозване условне осуде. Приликом опозивања условне осуде и одмеравања јединствене казне на основу чл. 54. ст. 3. КЗЈ примењују се одредбе чл. 48. КЗЈ о изрицању казне за кривична дела извршена у стицају услед чега је неприхватљиво становиште првостепеног суда да се казна из условне осуде сматра као отежавајућа околност у смислу рани-

је осуђиваности. Ово због тога што се приликом изрицања јединствене казне за кривична дела у стицају утврђене казне за поједина кривична дела које су ушле у јединствену казну не могу сматрати као ранија осуђиваност окривљеног.

(Врховни суд Војводине, пресуда бр. Кж. 62/84 од 17. 10. 1984)

КЗВ чл. 28. ст. 2. тач. 1.

За постојање квалификованог кривичног дела убиства из чл. 28. ст. 2. тач. 1. КЗВ није довољно да је учинилац оштећеног на спавању лиши живота, већ је поред тога потребно да је учинилац поступао преварно, неискрено, или злонамерно, и да је при томе искористио безазленост, беспомоћност или посебно поверење убијеног.

Из образложења:

Побијаном пресудом оптужена је оглашена кривом због кривичног дела убиства из чл. 28. ст. 1. КЗВ са образложењем да се у радњама оптужене не стичу елементи квалификованог дела убиства из чл. 28. ст. 2. тач. 1. КЗВ.

Против ове пресуде је изјавио жалбу јавни тужилац између осталог и због повреде кривичног закона, са образложењем да је оптужена извршила квалификовани облик убиства из чл. 28. ст. 2. тач. 1. КЗВ јер је оштећеног лишила живота на спавању.

Врховни суд Војводине није усвојио жалбу јавног тужиоца, јер лишење живота неког лица при спавању само по себи не представља кривично дело убиства на подмукао начин из чл. 28. ст. 2. тач. 1. КЗВ, јер за ово дело није довољно само да учинилац објективно узето, прикривено делује, већ како је првостепени суд

правилно узео, потребно је, да постоје и субјективни услови да је извршилац поступао преварно, неискрено или злонамерно, искоришћавајући при томе беспомоћност, безазленост или неко посебно поверење убијеног.

У ситуацији када су оптужена и оштећени живели дуже време у ванбрачној заједници, често заједно спавали и одржавали полне односе, када је до убиства дошло за време док је оштећени ујутру спавао а до природног полног односа је дошло у току ноћи, и када је оптужена ујутро била још под утиском покушаја сексуалне злоупотребе од стране оштећеног претходне вечери, тада се не може закључити да су се стекле субјективне околности због којих би ово кривично дело имало обележје подмуклости.

(Врховни суд Војводине, пресуда бр. Кж. 232/84 од 10. 10. 1984)

КЗВ чл. 98.

Не постоји кривична одговорност лица које је кривичним делом преваре другога лица наведено да изврши радње кривичног дела несавесног пословања у привреди.

Из образложења:

Побијаном пресудом су оптужени оглашени кривим тако што је прво оптужени оглашен кривим за кривично дело пљачке из чл. 134. ст. 1. у вези чл. 133. ст. 2. КЗВ, док је друго оптужени оглашен кривим због кривичног дела несавесног пословања у привреди из чл. 98. ст. 2. КЗВ са образложењем да је прво оптужени кривичним делом преваре навео друго оптуженог да изврши кривично дело несавесног пословања у привреди.

Решавајући по жалби друго окривљеног Врховни суд Војводине је уважио његову жалбу и преиначио првостепену пресуду тако што је на основу чл. 350. тач. 1. ЗКП друго оптуженог ослободио од оптужбе.

У разлозима другостепене пресуде се наводи да према опису кривичног дела преваре и кривичног дела несавесног пословања у привреди односно да радње прво оптуженог и друго оптуженог не могу постојати једна уз другу с обзиром на њихов

умишљај са којим су поступали приликом извршења инкриминисаних радњи. Прво оптужени умишљајно доводи у заблуду друго оптуженог као одговорно лице у оштећеној радној организацији у намери да себи прибави противправну имовинску корист, и да изврши присвајање те користи, па друго оптуженом као одговорном лицу лажно приказује чињеницу да има 50 кј. земље и да на овој површини може произвести 150.000 кг. кукуруза, исти је случај и са уговором о тову свиња. Према томе, ако се прихвати да је прво оптужени довео у заблуду друго оптуженог као одговорно лице, онда по мишљењу Врховног суда Војводине друго оптужени при потписивању предметних уговора поступа у заблуди, услед чега нема умишљаја у поступању друго оптуженог, а то значи да нема очигледно несавесног поступања или свесног кршења прописа, односно да нема кривичног дела несавесног пословања у привреди јер се ово кривично дело може извршити само са умишљајем. Из овога даље следи да се из утврђеног чињеничног стања у првостепеној пресуди може извући закључак, да дело које се друго оптуженом ставља на терет, није кривично дело. Уз ово треба додати, да при оваквом стању ствари штета за радну организацију није наступила као резултат деловања друго оптуженог, већ као резултат извршења кривичног дела преваре од стране прво оптуженог, услед чега између радњи друго оптуженог и настале последице — штете, нема узрочне везе. Сви ови разлози указују да у радњама друго оптуженог недостају општи битни елементи кривичног дела, као и битни елементи кривичног дела несавесног пословања у привреди из чл. 98. ст. 2. КЗВ које му се ставља на терет.

(Врховни суд Војводине, пресуда бр. Кж. 421/84 од 12. 12. 1984).

ЗКП чл. 364. ст. 1. тач. 5.

Пресуда којом је окривљени оглашен кривим није донета уз битну повреду одредаба кривичног поступка из чл. 364. ст. 1. тач. 5. ЗКП ако је поступак вођен по оптужби јавног тужиоца за дело које се гони по приватној тужби у случају када је током поступка дошло до промене

не кривичног закона због које се дело више не гони по оптужби јавног тужиоца, а оштећени је поднео кривичну пријаву која се на основу чл. 53. ст. 2. ЗКП сматра благовременом приватном тужбом.

Из образложења:

Првостепеном пресудом окривљени је оглашен кривим због кривичног дела крађе из чл. 127. ст. 1. КЗВ, док је другостепени суд због промене кривичног закона по жалби окривљеног по службеној дужности дело преквалификовао у кривично дело ситне крађе из чл. 140. ст. 1. КЗВ.

У захтеву за ванредно преиспитивање наведених правноснажних пресуда се истиче да је поступак против окривљеног вођен по оптужби јавног тужиоца, услед чега је због преквалификације дела на основу чл. 349. ст. 1. тач. 2. ЗКП требало против окривљеног одбити оптужбу јер се преквалификовано кривично дело гони по приватној тужби, односно да су побијане пресуде донете уз битну повреду одредаба кривичног поступка из чл. 364. ст. 1. тач. 5. ЗКП.

Врховни суд Војводине није прихватио одбрану окривљеног, јер побијане пресуде нису донете уз битну повреду одредаба кривичног поступка из чл. 364. ст. 1. тач. 5. ЗКП с обзиром да је у конкретном случају постојала оптужба овлашћеног тужиоца. Ово због тога што је оштећени у оквиру рока из чл. 52. ст. 1. ЗКП благовремено поднео кривичну пријаву која се по чл. 53. ст. 2. ЗКП сматра благовременом приватном кривичном тужбом ако се у току поступка утврди да се ради о кривичном делу које се гони по приватној тужби.

Из ових разлога је другостепени суд правилно поступио када је у току жалбеног поступка уместо да одбије оптужбу на основу чл. 349. ст. 1. тач. 2. ЗКП због преквалификације дела које се гони по оптужби јавног тужиоца на дело које се гони по приватној тужби, осудио окривљеног за кривично дело које се гони по приватној тужби, јер поднета кривична пријава у року за подношење приватне тужбе има својство оптужбе овлашћеног тужиоца.

(Врховни суд Војводине, пресуда бр. Кзп. 76/84 од 25. 10. 1984)

Одговорност директора за привредни преступ не може се заснивати само на чињеници да је у том својству по статуту окривљеног правног лица дужан да надзире рад других руководилаца и одговорних лица у правном лицу.

Из образложења:

Тачно је то да се имајући у виду одредбе чл. 6. ст. 1., чл. 8. и 11. Закона о привредним преступима, одговорност окривљеног В. Г. не може заснивати само на чињеници да је као директор по статуту окривљеног правног лица дужан да надзире рад других руководилаца и одговорних лица у правном лицу. По становишту овог суда за то су од значаја и околности под којима је привредни преступ извршен а и друге околности, као што су величина радне организације, устројство њеног пословања, начин извршења дела, статутарне одредбе о делокругу рада и обавезама других одговорних лица, па и врста привредног преступа. Из списка се види да је овај окривљени због лоше снабдевености сировинама и репроматеријалом често интервенисао да се изврше одређене набавке, како се наводно не би обуставила производња, иако за то нису била обезбеђена одговарајућа средства и наређивао да се због недостатка новчаних средстава одложи измирење појединих доспелих обавеза. Због тога овај суд у свему усвајајући чињенично стање и правно становиште из образложења првостепене пресуде такође налази да је овај окривљени одговоран за привредни преступ из чл. 49. ст. 1. тач. 6. и ст. 2. Закона о обезбеђивању плаћања између корисника друштвених средстава.

(Врховни суд Војводине, пресуда бр. Пжж. 252/84 од 22. 08. 1984)

Пропуст дужника да преда повериоцу инструмент обезбеђења плаћања у вези дужничко поверилачког односа по основу инвестиција, у смислу чл. 7. ст. 1. Закона о обезбеђивању плаћања између корисника друштвених средстава не представља привредни преступ из чл. 49. ст. 1. тач. 6. овог Закона.

Из образложења:

Испитујући нападнуту пресуду у границама изјављених жалби, а и по службеној дужности у смислу чл. 376. ЗКП у вези чл. 56. ЗОПП, овај суд је нашао да је првостепени суд повредио материјално право на штету окривљених када их је огласио одговорним због привредног преступа из чл. 49. ст. 1. тач. 6. Закона о обезбеђивању плаћања између корисника друштвених средстава, да су у времену од 1. 01. — 31. 10. 1982. године пропустили да у року од 15 дана повериоцима дају инструменте обезбеђења плаћања. Наиме, ступањем на снагу Закона о изменама и допунама Закона о обезбеђивању плаћања између корисника друштвених средстава („Сл. лист СФРЈ“, број 31/83) не представља више привредни преступ из чл. 49. ст. 1. тач. 6. поменутог Закона пронуштање дужника да у прописаном року, у вези дужничко поверилачких односа по основу инвестиција, преда повериоцу инструменте обезбеђења плаћања, сходно чл. 7. ст. 1. овог Закона, пошто је као материјално правна одредба за овај привредни преступ предвиђена одредба чл. 7. ст. 5. Закона, а не чл. 1. овог члана.

(Врховни суд Војводине, пресуда бр. Пкж. 385/84 од 24. 10. 1984)

Уколико тужилац уз тужбу не пружи доказе да је штета учињена на подручју суда коме је тужба поднета тада нема услова за примену чл. 52. ст. 1. ЗПП, већ се месна надлежност за суђење има ценити према седишту туженог.

Из образложења:

Ожалбеним решењем Виши суд у Н. С. огласио се месно ненадлежним за решење спора и предмет је уступио Окружном привредном суду у С. као стварно и месно надлежном суду, јер је седиште туженог на подручју Окружног привредног суда у С.

Благовременом жалбом тужилац побија цитирано првостепено решење због погрешне примене материјалног права. Предлаже да се побијано решење преиначи и одреди над-

лежност за поступање у спору Вишег суда у Н. С.

У жалби износи да се у конкретном случају ради о парници за накнаду штете која је настала неовлашћеним приказивањем филма тужиоца „З. с.“ у возу Олимпик експрес, на релацији Н. С. — С. За тужиоца је настала штета, па се за одређивање месне надлежности има применити одредба чл. 52. ЗПП и за суђење је надлежан суд на чијем подручју је штета учињена.

Испитујући побијано решење у смислу жалбених навода и у границама разлога из чл. 365. у вези са чл. 381. ЗПП, овај суд налази да жалба није основана.

Није тужилац уз тужбу пружио доказе да се штета догодила на подручју Вишег суда у Н. С. Сама чињеница да је филм приказиван у возу не значи и да је штета настала на подручју Вишег суда у Н. С. па је и по оцени овог суда првостепени суд правилно поступио када се огласио месно ненадлежним за решење овог спора.

(Врховни суд Војводине, решење бр. Пж. 118/85 од 28. 02. 1985)

Стицање заједничке имовине у брак.

Када брачни друг подигне са девизне штедне књижице инострани новац за који је утврђено да као брачна тековина припада другом брачном другу, онда овај има право да тражи исплату овог дела страног новца и у динарској противвредности према курсу на дан исплате. Овако постављен захтев није противан важећим прописима јер остварује право на деобу заједнички стечене имовине.

Из образложења:

Пресудом нижестепених судова утврђено је да износ од 33.000 ДМ који се налази на девизној штедној књижици туженог представља заједничку тековину странака у једнаким деловима и тужени је обавезан да тужиљи плати њен део у динарској противвредности према курсу у тренутку исплате са припадајућом каматом.

Врховни суд решавајући о ревизији туженог је нашао да ревизија није основана из следећих разлога:

Не стоје битне повреде одредаба парничног поступка тврђењем да изрека првостепене пресуде није разумљива и тиме спроводива. Обавеза туженог наложена првостепеном пресудом је тачно одређена, па се као таква може спровести. Курс наведеног страног и домаћег новца постојаће извесно и у тренутку исплате спорног дела тековине а то значи да ће се моћи утврдити износ туженикове обавезе у динарима.

Према сагласном утврђењу судова странке су за време ванбрачне и брачне заједнице живота од својих приближно једнаких зарада на привременом раду у иностранству уштеделе износ од 33.000 ДМ који је уплаћен на туженикову штедну девизну књижицу он у целости подигао после прекида брачне заједнице. При таквим околностима судови су законито поступили када су применом одредби чл. 47. Закона о браку („Сл. лист САПВ“, број 2/75) уважили тужбени захтев тужитељице на напред изложени начин. Она је остварујући приближно исту зараду као и тужени и радом као домаћица у једнакој мери као и тужени допринела стицању наведеног износа уштеђевине као њихове брачне тековине.

С обзиром да је тужени спорну уштеђевину подизањем са штедне књижице задржао за себе тужила је уместо да тражи исплату свог дела у спорном страном новцу могла тражити и његову динарску противувредност према курсу на дан исплате, јер такав њен захтев није противан важећим прописима. Тражећи исплату свог дела у спорној брачној тековини страног новца тужила остварује своје право на деобу, а оно се у случају замене исплате домаћим новцем може једино остварити применом курса који буде важио у тренутку исплате. На тај начин су странке у равноправном положају у подели брачне тековине. Следствено томе није могло бити прихваћено другачије правно резонување изнето у ревизији туженог.

(Врховни суд Војводине, пресуда бр. Рев. 46/85 од 30. 01. 1985)

Ако су средства орочена на одређени рок ради добијања кредита, у случају да прималац кредит исплати

пре рока одређеног у уговору, странка нема право да од банке тражи исплату орочених средстава.

Из образложења:

Неосновано се ревизијом нападају пресуде судова нижег степена због погрешне примене материјалног права. Уговорима о орочавању средстава од 4. 02. 1975. године тужилоци су орочили по 3.960 ДМ и по 430 долара. По члану 2. уговора, депоненти су били обавезани да депонују новац на рок од 15 година што су и учинили и то безкаматно. По тачки 4. уговора, Југобанка се обавезала да одобри динарски кредит за куповину стана у С. у износу од 70.000 динара. Овде је даље предвиђено да тачан износ кредита, као и ближе услове коришћења и враћања кредита утврдиће се посебним уговором о кредиту, који ће Југобанка закључити са депонентима као корисницима кредита. По тачки 5. уговора предвиђено је да се уговор може раскинути само у случају ако депоненти одустану од захтева за одобрење кредита. Пошто су депоненти извршили уплату, захтев о одобрењу кредита разматрао је кредитни одбор тужене, и одобрио сваком тужилоцу по 70.000 динара стамбеног кредита. Одређени су услови враћања и начин обезбеђења. Ови уговори су потписани истог дана када и уговори о орочавању. Ни један ни други уговор не садрже одредбе у вези превремене отплате кредита, нити у вези враћања депонованих средстава, пре уговореног рока. По члану 20. уговора о кредиту, за све што овим уговором није предвиђено, примењиваће се општи прописи као и одлуке и упутства Југословенске банке о условима за давање ових кредита, који су важили на дан закључења уговора. Подробно су цитиране одредбе уговора о депозиту и уговора о кредиту. Из ових одредби произилази закључак, да странке нису уговориле да депоненти имају право тражити орочена средства, пре истека уговорног рока, у случају да исплате зајам. То произилази и из Одлуке од 22. 02. 1974. године, која је била на снази у моменту одобравања кредита, која прописује ближе услове за одобравање стамбено-комуналних и других кредита. По одредбама ове Одлуке грађанима се одоб-

рава кредит за куповину стана између осталог и у случају да орачи динарска и девизна средства. Прописано је да код кредитирања грађана на бази орочавања **средстава** кредитни дужници орочавају средства депозита најмање на рокове на које су преузели кредит. Пошто је кредит преузет на рок од 15 година, и средства су орочена на 15 година. Према томе орочавање на 15 година је био услов за добијање кредита, и ако је кредит исплаћен пре рока, не значи да је банка дужна да у том случају одмах и исплати орочена средства. По нахођењу овог Врховног суда, оба уговора, те одлука, која се у смислу наведеног уговора има примењивати, нису у супротности са Законом о банкама и кредитном и банкарском пословању.

Следи закључак да уговор о орочавању средстава није никаква за-

лога за кредит, нити средство обезбеђења кредита, који је добијен сходно овом уговору, већ само услов да се кредит уопште добије. Сами уговори о **кредиту**, садрже довољно средстава обезбеђења интереса повериоца. Према томе, не може се прихватити тврдња ревизије да се у конкретном случају има применити одредба чл. 1050. Закона о облигационим односима, **јер се ова ствар не може подвести под овај материјално правни пропис.** Прихвата се становиште Вишег суда да је у питању правни посао из чл. 1035. Закона о облигационим односима и банка је овлашћена да располаже депонованим новцем и дужна је да га врати према условима предвиђеним у уговору о орочавању.

(Врховни суд Војводине, пресуда бр. Рев. 282/34 од 30. 05. 1984)

Из Билтена судске праксе Врховног суда Војводине

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

На седници Управног одбора, одржаној 23. 08. 1985. године, донета су следећа решења:

Председник Управног одбора Милан Миковић поднео је извештај са седнице Председништва Савеза републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије која је одржана у Београду 6. јула 1985. године.

За нове чланове Председништва Савеза изабрани су из АК Црне Горе Томислав Дедић, адвокат у Титограду, а из ОЗ Словеније Петер Брезник, адвокат у Љубљани.

На Председништву Савеза заузет је став да све коморе чланице размотре питање оправданости измена у члану 133. став 1. КЗ СФРЈ.

АК Војводине је обавезана да достави текст Савезу којим се иницира измена сада важећег члана 123. ЗКП.

Разматрана су и друга питања као међународна сарадња, интерна, организациона и др.

У вези извештаја председника Миковића, Управни одбор је донео следеће одлуке:

1) Расписом ће се захтевати од свих ООА да се изјасне по предлогу по коме би се сви адвокати пензионисали по сили Закона, сходно члану 120. Закона о радним односима САПВ. О наведеном предлогу би требало да дају мишљење и Комисија за прописе и правну праксу и Комисија за статутарна и нормативна акта. Своја мишљења треба да доставе најкасније на Конференцији адвоката 20. 09. 1985. године.

2) У вези „вербалног деликта“ (члан 133. став 1. КЗ СФРЈ) Управни одбор подржава иницијативу за преиспитивање наведеног члана КЗ СФРЈ, но у исто време предлаже да се то питање комплексније размотри, на пример компаративно са другим државама, односно правним системима.

3) У „Гласнику“ Адвокатске коморе треба објавити Закон о изменама и допунама Закона о облигационим односима, који је објављен у „Службеном листу СФРЈ“ од 26. јула број 39/85.

4) Одлучено је да се свим општинама у Војводини упуту допис у којем ће се тражити извештај о пореским пријавама адвоката.

5) Усвојен је план међународних односа Коморе са иностранством за 1986. годину.

6) Усвојен је план међународних односа Коморе са иностранством за период 1986—1990. године.

7) Наложено је шефу рачуноводства Марији Адамовић да сачини распис који ће се доставити свим Општинским организацијама адвоката, у којем ће се назначити сви дужници и износи дуговања узимајући у обзир све досадашње рате.

8) Наложено је шефу рачуноводства Марији Адамовић да упутити опомене свим адвокатима-дужницима, са напоменом да ће се почев од ступања на снагу Закона о изменама и допунама Закона о облигационим односима („Сл. лист СФРЈ“ бр. 39/85 од 26. 07. 1985. године) свим дужницима зарачунавати камата од 72%.

9) Решењем број 277/85 одложен је до даљњег упис у Именик адвоката Тот Артура, адвокатског приправника из Мужље.

10) Решењем број 299/85 уписује се у Именик адвокатских приправника Фратуцан Павле, са адвокатско-приправничком вежбом код Јанчић Радована, адвоката у Новом Саду. Адвокатско-приправничка вежба тече од 12. 09. 1985. године.

11) Решењем број 295/85 уписује се у Именик адвоката Иванчевић Лидија, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Ул. ЈНА. бр. 21/1 а са даном 23. 08. 1985. године.

12) Решењем број 297/85 уписује се у Именик адвоката Марсенић Милорад, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Милошеву, Ул. ЈНА бр. 34, а са даном 23. 08. 1985. године.

13) Решењем број 296/85 уписује се у Именик адвокатских приправника Лалин Радован, са адвокатско-приправничком вежбом код Перваз Јована, адвоката у Новом Саду. Адвокатско-приправничка вежба тече од 23. 08. 1985. године.

14) Решењем број 281/85 уписује се у Именик адвокатских приправника Ружин Анђелка, са адвокатско-приправничком вежбом код Лекић Бранка, адвоката у Новом Саду. Адвокатско-приправничка вежба тече од 23. 08. 1985. године.

15) Решењем број 189/85 уписује се у Именик адвокатских приправника Алексић Драгослав, са адвокатско-приправничком вежбом код Алексић Трајка, адвоката у Вршцу. Адвокатско-приправничка вежба тече од 23. 08. 1985. године.

16) Решењем број 298/85 уписује се у Именик адвокатских приправника Вемић Тихомир, са адвокатско-приправничком вежбом код Удружене адвокатске канцеларије Бркић Ивана и Белић-Бркић Владислава, адвоката из Новог Сада. Адвокатско-приправничка вежба тече од 23. 08. 1985. године.

17) Решењем број 286/85 брише се из Именика адвоката Кордић Момир, са даном 26. јули 1985. године, због пресељења седишта своје адвокатске канцеларије на територију Основне адвокатске коморе Београд.

18) Решењем број 294/85 одређује се мировање стажа адвокатском приправнику Мартиновић Драгољубу из Новог Сада, због одслужења редовног војног рока у ЈНА.

19) Одлучено је да се седница Управног одбора одржи 20. 09. 1985. године са почетком у 18 часова, а седница Конференције адвоката за исти дан са почетком у 20 часова.

20) Прихваћен је предлог о одржавању изложбе адвоката-сликара и литерарних радова адвоката у оквиру годишње Скупштине адвоката новембра 1985. године.

Управни одбор

СА Д Р Ж А Ј

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

Милорад Ботић, Обнова рада адвокатури у Војводини 1945. године (Претходно саопштење) — — — — —	1

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Никола М. Вујашковић, Испитивање порекла имовине (Претходно саопштење) — — — — —	5
Здравко М. Петровић, Подељена одговорност у штетама у саобраћају кроз судску праксу (Стручни рад) — — — — —	19
Милан Добросављевић, Тарифа о наградама и накнади трошкова за рад адвоката — цензник са или без критеријума? (Претходно саопштење) — — — — —	26

ПРАВНА ПРАКСА

Из Билтена судске праксе Врховног суда Војводине — — — — —	35

САОПШТЕЊА

Из седнице Управног одбора — — — — —	36

Уређивачки савет:

Председник:

Никола Вујашковић
судија Уставног суда Војводине

Светозар Дракулић, заменик јавног правобраниоца Војводине, **Антоније Борић**, саветник покрајинског секретара за правосудје и општу управу, **Никола Јеловац**, адвокат у Сомбору, **Васа Калишки**, адвокат у Панчеву, **Жива Коњевих**, шеф Службе за скупштинске послове Привредне коморе Војводине, **Војислав Маринков**, адвокат у Вршцу, **др Љубиша Милошевић**, редовни професор Правног факултета у Новом Саду, **Душан Мићих**, заменик секретара СИЗ-а за научни рад Војводине, **Милан Рапајић**, адвокат у пензији из Новог Сада, **Војислав Рашовић**, адвокат у Сремској Митровици, **Ласло Цабафи**, директор Кадровског и општег сектора фабрике каучука у оснивању, **Зрењанин**, **др Петар Шарчевић**, ванредни професор Правног факултета на Ријеци, **Душан Шипка**, председник Општинског суда у Пландишту

Уређивачки одбор:

Главни и одговорни уредник

Сава Савић
адвокат у Новом Саду

Борђе Вебер, адвокат у Новом Саду, **Светозар Добросављевић**, адвокат у Новом Саду, **Мирослав Здељар**, адвокат у Новом Саду, **Живко Киселички**, судија Вишег суда у Новом Саду

Технички уредник:

Мирјана Јовановић

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине, 21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. — Телефон: 29-459. Годишња претплата 1.800,00 дин. Претплата за иностранство 40 US долара. Цена једног броја 150,00 дин.

Тек. рачун 65700-678-2047. Рукописи се не враћају.

У издавању часописа учествује и Самоуправна интересна заједница за научни рад Војводине

На основу мишљења Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу САНВ бр. 418—1^а од 23. маја 1973. године. **Гласник** је стручна публикација ослобођена основног и посебног пореза на промет.

Штампа: СНП - ООУР Штампарија, Нови Сад, Лазе Телечког 5

